

КАФЕДРА СТАРОВИННОЇ МУЗИКИ

Методика викладання клавесину у закладах вищої освіти

Освітній ступінь

Магістр

Спеціальність

025 «Музичне мистецтво»

Курс	1
Семестр	2

Освітньо-професійна програма

«Музичне мистецтво»

Фортепіано

Статус

Вибіркова

ECTS	3
Годин	90
Лекційні	20
Семінарські	20
Самостійна робота	50

Форма контролю

Залік

Інформація про викладача

ПІБ	Шадріна-Личак Ольга Віталіївна , кандидатка мистецтвознавства, виконувачка обов'язків доцентки, завідувачка кафедри старовинної музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=KHrtSZEAAAAAJ&view_op=list_works&gmla=AJsN-F5EUMcc7JHeogZHDpuR_q0_DXvzJf0uiYGDJff-NcylhUhJuGKpf7AKd3hN9KMV8I7mNuPfBWNXE4iQQlZuEFRYLVHQTsqcncrZR27RrX5LF3bXO5QreW4yxj-cPfI9eUhHCn9vp
e-mail	ollsha@ukr.net

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – підготовка висококваліфікованих та конкурентоспроможних музикантів, що володіють фаховими знаннями та вміннями в галузі історично поінформованого виконавства, необхідними для подальшої педагогічної роботи у закладі вищої освіти.

Завдання курсу:

- розкрити творчу специфіку, багатогранність і багатоаспектну складність професії педагога-музиканта;
- сформувати необхідну компетенцію, розкрити зміст фундаментальних виконавсько-педагогічних категорій, знань, вмінь, навичок, уявлень, поглядів;

- озброїти системою базових методичних положень, принципів, прийомів, постулатів історично-інформованого виконавства;
- націлити на виховання творчого ставлення до педагогічної праці, сформувати цілеспрямованість, активність у вивченні методичних положень та рекомендацій, викладених в трактатах та методах минулих століть (XVI-XVIII);
- сприяти розвитку самостійності дослідницького мислення здобувачів, навчити споглядати, аналізувати, узагальнювати, розбиратися в складних тенденціях клавірної педагогіки минулого, співставляти та поєднувати їх з поглядами сучасної музичної педагогіки;
- сформувати мотивацію до подальшого самовдосконалення і самонавчання, базуючись на комплексі теоретичних знань та практичних навичок, отриманому в процесі набуття фахової освіти.

Після проходження курсу здобувачі повинні **знати**:

- особливості національних стилів музики XVI – XVIII ст.;
- стилістику та специфіку клавесинного виконавства (загальні прийоми та технічні можливості інструменту, артикуляційну специфіку, старовинну аплікатуру, типи орнаментики тощо);
- історію розвитку теорії та методики навчання гри на клавесині;
- історичні та сучасні методики навчання гри на клавесині.

Після проходження курсу здобувачі повинні **вміти**:

- володіти методикою виконавської роботи над творами-представниками різних національних стилів XVI–XVIII ст.;
- провести виконавсько-педагогічний аналіз твору XVI-XVIII ст.;
- розуміти проблемне поле, що виникає в процесі опанування клавесинних творів-представників різних національних стилів XVI–XVIII ст., та запропонувати шляхи подолання труднощів;
- володіти методикою організації уроку;
- володіти методикою роботи з сучасної педагогічною та спеціалізованою літературою в галузі історично-інформованого виконавства;
- використовувати отримані знання у подальшій виконавській та педагогічній діяльності.

Програмні компетентності

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії
- ЗК 9. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

- СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
- СК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
- СК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики.
- СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській / композиторській / педагогічній діяльності.
- СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

СК 6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності.

ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

ПРН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.

ПРН 5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.

ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.

ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 8. Здійснювати викладання гри на інструменті / вокалу /диригування / теорії, історії музики / композиції з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача

ПЕРЕЛІК ТЕМ

МОДУЛЬ 1. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КЛАВЕСИНУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ ТА АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Змістовий модуль 1. Клавесинна педагогіка: історичні та теоретичні аспекти

Тема 1. Вступ. Історія розвитку теорії та методики навчання гри на клавесині

Тема 2. Теоретичні основи формування клавесиніста в різні історичні періоди

Тема 3. Професія педагога-музиканта-клавесиніста. Модель спеціаліста – історично поінформованого виконавця

Тема 4. Теоретичні основи формування клавесинної майстерності

Змістовий модуль 2. Культура клавесинного виконавства: складові роботи над твором

Тема 1. Клавесинна техніка та принципи її формування на основі специфіки виконавства на історичних клавішних інструментах

Тема 2. Теорія клавесинної виконавської виразності

Тема 3. Формування майстерності виразного артикулювання клавесинної фактури в творах композиторів різних історичних та національних шкіл

Тема 4. Формування культури володіння особливостями ритму різних історичних музичних стилів та додавання прикрас, притаманних цим стилям

Змістовий модуль 3. Педагогічна робота в класі клавесину

Тема 1. Організація занять і методика проведення уроку

Тема 2. Виконавсько-педагогічний аналіз творів

Тема 3. Передумови формування творчої самостійності учнів

Тема 4. Методика роботи з сучасної педагогічною та спеціалізованою літературою в галузі історично-інформованого виконавства

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Дисципліна «Методика викладання клавесину у закладах вищої освіти» для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» складається з лекційних та семінарських занять, індивідуальних консультацій, годин для самостійної роботи та підготовки.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються персонально електронною поштою та/або у відповідну групу Viber, Messenger, Telegram, Zoom, Google disk.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Навчальна дисципліна «Методика викладання клавесину у закладах вищої освіти» оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з поточного модульного контролю та підсумкового контролю під час заліку.

Результати навчальної діяльності здобувачів оцінюються за 100-бальною шкалою. Здобувач може отримати максимально 100 балів на заліку.

Форми поточного контролю: усна відповідь на семінарських заняттях, оцінювання домашніх самостійних завдань, участь у обговоренні виконаних робіт, модульні контролю.

Загальний підсумковий контроль полягає у підведенні підсумків виконання усіх контрольних завдань, активності участі здобувачів у семінарських заняттях, продуктивності самостійної роботи здобувачів та у вирішенні питання про ступінь оволодіння кожним здобувачем методичними та практичними знаннями, уміннями та навичками в сучасному інструментальному виконавстві.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у майстер-класах, семінарах, практикумах, конференціях, присвячених навчально-методичним, педагогічним проблемам, а також проблемам виконавства.	15
2.	Участь (пасивна форма) у майстер-класах, семінарах, практикумах, конференціях, присвячених навчально-методичним, педагогічним проблемам, а також проблемам виконавства.	5
3.	Відвідування культурно-мистецьких заходів з подальшим аналізом події.	10
4.	Відкритий урок зі здобувачем першого рівня вищої освіти (освітнього ступеня «бакалавр»).	35
5.	Залік.	35
	Всього	100

Критерії оцінювання знань здобувачів

Оцінка “відмінно” (90-100: А) - здобувач виконав всі вимоги програми, опанував всі теми змістовних модулів, приймав активну участь у семінарських заняттях, неодноразово виступав з доповідями на основі самостійної роботи, систематично відвідував заняття. Вичерпна та розгорнута відповідь на питання залікового білету. Посилання на літературні джерела, у тому числі й зарубіжні, аудіо та відеоматеріали. Яскраво виражене аналітичне мислення.

Оцінка “добре” (82-89: В) - здобувач виконав майже всі вимоги програми (за виключенням окремих тем), виступав на більшості семінарських занять та з доповідями.

Грунтовна відповідь на питання залікового білету. Загальне уявлення про основні літературні джерела, наведення у якості прикладів окремих аудіо та відеозаписів.

Оцінка “добре” (74-81: С) – Всі завдання програми практично виконані. Проте, не всі теми змістовних модулів опрацьовані, відвідування лекції несистематичне. Здобувач брав участь лише в одному з семінарських занять та зробив лише одну доповідь, не підкріплену аудіо та відеоматеріалами. Достатньо повна відповідь питання залікового білету. Загальне уявлення про основні літературні джерела, аудіо та відеоматеріали. Недостатньо виражене аналітичне мислення.

Оцінка “задовільно” (64-73: D) – Завдання програми виконано вибірково. Теми змістовних модулів опрацьовані недостатньо. Здобувач не брав участь у семінарах та не виступав з доповідями. Демонстрація здобувачем загального уявлення щодо навчальної дисципліни під час відповіді на питання залікових білетів. Незнання літературних джерел.

Оцінка “добре” (60-63: E) – Програма курсу виконана наполовину, теми змістовних модулів опрацьовані вибірково. Демонстрація здобувачем слабого загального уявлення щодо навчальної дисципліни під час відповіді на питання залікових білетів та низького рівня загальної орієнтації у темі курсу під час додаткових запитань викладача.

Оцінка “незадовільно” (35-59: FX) - здобувач не виявив зацікавлення в опануванні даного курсу, багато пропусків занять. неспроможність здобувача відповісти на жодне з питань залікового білету. Демонстрація дуже низького рівня загальної орієнтації у темі курсу під час додаткових запитань викладача.

Оцінка “незадовільно” (1-34: F) – здобувач ігнорував вивчення дисципліни, не відвідував заняття. Не спроможний відповісти на жодне з питань залікового білету, навіть з допомогою викладача.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості здобувачів з особливими освітніми потребами.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Курс передбачає звернення до матеріалів іноземними мовами. Заохочується прагнення здобувачів до опрацювання матеріалу за допомогою англійських джерел - книг, статей, онлайн-курсів тощо, які відповідають тематиці конкретних занять.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь здобувачів у міжнародних, вітчизняних та кафедральних конференціях, круглих столах тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Артем'єва В. Б. Життєтворчість Жана-Філіппа Рамо: аспекти періодизації // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2016. Вип. 1 (30). С. 31–44.
2. Герасимова-Персидська Н. Специфіка національного варіанта Бароко в українській музиці XVII ст. / Н.О.Герасимова-Персидська // Українське Бароко і європейський контекст. – К., 1991. – с.211-215.
3. Жаркова В. Історія західної музики: Ното Musicus від античності до бароко : навчальний посібник. Київ : ArtHuss, 2022. 548 с.
4. Епохи історії музики в окремих викладах : навч. посібник : у 2 т. / пер. з нім. та ред.-упоряд. Ю. Семенов. Т. 1 : Арс-антиква. Арс-нова. Гуманізм. Ренесанс. Одеса : Будівельник, 2004. 188 с.

5. Епохи історії музики в окремих викладах : навч. посібник : у 2 т. / пер. з нім. та ред.-упоряд. Ю. Семенов. Т. 2 : Бароко. Класика. Романтика. Нова музика. Одеса : Будівельник, 2004. 240 с.
6. Сікорська Н. В. Бароко і Романтизм: стиль в дзеркалі клавірної редакції XIX століття / Наталія Сікорська // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. пр. / Харків. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. — Харків, 2008. — Вип. 22. — С. 59—72.
7. Сікорська Н. В. Клавірна музика бароко в редакціях другої половини XIX ст.: становлення історично інформованого виконавства : дисертаційне дослідження (на правах рукопису). — Київ, НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2016. — 287 с.
8. Сікорська Н. В. Методи викладання музичних дисциплін за доби Бароко в аспекті доцільності їх вибіркового використання у сучасній методиці фахової початкової мистецької освіти: тези доповіді на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Мистецька педагогіка: традиції та інновації» // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. — Київ, 2018. — С. 90-92.
9. Сікорська Н. В. Модерністська версія втілення принципів музичної риторики: клавесинні твори Богуслава Мартіну : тези доповіді за матеріалами дослідження // Scientific and pedagogic internship «Innovative methods of the organization of the education process in the area of cultural studies and arts in Ukraine and EU countries». — Cuiavian University in Wloclawek, 2021. — С. 76-79.
10. Сікорська Н. В. Про особливий тип редакцій клавірної музики Бароко в другій половині XIX — на початку XX століття / Наталія Сікорська // Наук. вісн. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — Київ, 2011. — Вип. 102, кн. 5. — С. 271—290.
11. Сікорська Н. В. Основні аспекти виконавського стилю Бароко: досвід узагальнення з позицій сучасної науки і практики / Наталія Сікорська // Наук. вісн. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — Київ, 2014. — Вип. 109, кн. 6. — С. 96—116.
12. Сікорська Н. В. Принципи едиційних технік другої половини XIX століття в особливому типі редакцій клавірної музики Бароко / Сікорська Н. В. // Мистецтвознавчі записки : [зб. наук. пр.] / Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ, 2015. — Вип. 27. — С. 46—65.
13. Сікорська Н. В. «Прусські» сонати Карла Філіпа Еммануїла Баха у контексті процесу оновлення музичних жанрів передкласичної доби / Наталія Сікорська // Наук. вісн. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — Київ, 2003. — Вип. 24, кн. 1. — С. 173—181.
14. Сікорська Н. В. Редагування клавірної музики Бароко у французьких антологіях XIX ст. / Сікорська Н. В. // Часоп. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — Київ, 2010. — №3 (8). — С. 159—171.
15. Сікорська Н. В. Стильовий аспект нотного письма Бароко крізь призму клавірних редакцій епохи Романтизму / Наталія Сікорська // Наук. вісн. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — Київ, 2008. — Вип. 78. — С. 276—288.
16. Тітаренко Л. С. П'єси In Nomine в англійській клавірній музиці XVI століття: особливості організації фактури // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського : збірник статей. Вип. 108 : Механізми новацій у музичній творчості / упоряд. В. Г. Москаленко. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2013. С. 139—154.
17. Тітаренко Л. С. Жанри англійської клавірної музики XVI — початку XVII століть в Фіцвільямовій верджинальній книзі // Музичне мистецтво: збірник наукових статей. Вип. 13. / редактор-упорядник Тукова Т. В. Донецьк—Львів: Юго-Восток, 2013. С. 19—29.
18. Тітаренко Л. С. Клавірна творчість Пітера Філіпса: до питання про англійський національний стиль рубежу XVI — XVII століть // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського: збірник статей. Вип. 109: Старовинна музика — сучасний погляд, книга 6. / наук. ред. та упоряд. О. Ю. Шевчук. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2014. С. 148—162.

19. Тітаренко Л. С. Фіцвільямова верджинальна книга в музикознавчих дослідженнях ХХ — ХХІ століть // Мистецтвознавчі записки: збірник наукових праць. Вип. 27. Київ: Міленіум, 2015. С. 65—76.
20. Фоменко Н. В. «Stylus phantasticus» на прикладі музики Матіаса Векмана. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: зб. статей. Вип. 102. Київ: НМАУ імені П. І. Чайковського, 2011. С. 225—242.
21. Фоменко Н. В. «Stylus phantasticus»: про ритмічну свободу в клавірній музиці епохи Бароко. Київське музикознавство : зб. статей. Вип. 40. Київ, 2011. С. 13—22.
22. Фоменко Н. В. Фактура та артикуляція в «Stylus phantasticus» ХVІ століття: особливості організації фактури. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: зб. статей. Вип. 108: Механізми новацій у музичній творчості. Київ: НМАУ імені П. І. Чайковського, 2013. С. 153—165.
23. Фоменко Н. В. Імпровізаційна складова у виконанні добахівських токат. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: зб. статей. Вип. 109: Старовинна музика – сучасний погляд. Київ: НМАУ імені П. І. Чайковського, 2014. С. 163—173.
24. Фоменко Н. В. Афект в теорії та виконавській практиці «Stylus phantasticus» (на прикладі «Хроматичної фантазії» Й. С. Баха). Культура і сучасність : альманах. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2019. № 2. С. 130—136.
25. Фоменко Н. В. Дисонанс у системі виразових засобів і виконавській практиці клавірного мистецтва Бароко. Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журнал. Київ : НМАУ імені П. І. Чайковського, 2020. Вип. № 2–3 (47–48). С. 151–167.
26. Фоменко Н. В. Стратегії виконавського прочитання токати Джованні Піккі в контексті проблем інтерпретації клавірної музики раннього Бароко. European Journal of Arts. Vienna, 2020. № 1. С. 89–93.
27. Харнонкурт Н. Музика як мова звуків. – Суми: Собор, 2002. – 184с.
28. Шабалтіна С. М. Авторські вказівки та виконавська свобода в музиці Бароко і сучасності // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Музично-творчий процес: наукові рефлексії: [зб. статей].– К., 2008. – Вип. 72.– С.192-200.
29. Шабалтіна С. М. Вплив клавірного мистецтва минулого на сучасне фортепіанне виконавство // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. – К., 2011. – Вип.102.– С.291- 303. – (Серія «Старовинна музика: сучасний погляд»: кн.5).
30. Шабалтіна С. М. До питання про жанрові вистопки клавірної токати і сонати // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Жанр як категорія музичної творчості: [зб. статей].– К., 2009. – Вип.81. – С.147-152.
31. Шабалтіна С. М. Клавесин крізь століття. Нотатки виконавця. – К., 2013. – 160 с.
32. Шабалтіна С. М. Музичні ідеї Ренесансу і бароко в клавірних токатах Й.С.Баха // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Теоретичні та практичні аспекти музичного смислоутворення: [зб. статей]. – К., 2006. – Вип. 60.– С. 215-220.
33. Шабалтіна С. М. Особливості стилю виконання музики французьких клавесиністів// Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. – Вип.37. – К., 2004. – С. 206-212.
34. Шабалтіна С. М. Ритмічна свобода як засіб виразності в клавесинній музиці 17-18 ст. // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. – К., 2007. – Вип. 61.– С.186-194. – (Серія «Старовинна музика: сучасний погляд»: кн.3).
35. Шабалтіна С. М. "Токата" чи "Прелюдія"? Історія однієї назви. – Старинная музыка. – 2010. – №3(49) – С. 10-13
36. Шабалтіна С. М. Франсуа Куперен - Фредерик Шопен: до питання про стильові паралелі // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: [зб. статей]. – К., 2006. – Вип. 41.– С. 49-55. – (Серія «Старовинна музика: сучасний погляд»: кн.2).
37. Шадріна-Личак О. В. Безтактова прелюдія як репрезентант французького клавесинного стилю ХVІІ – початку ХVІІІ століття: аспекти виконавського прочитання //

дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: [на правах рукопису]. – К., 2011. – 214 с.

38. Шадріна-Личак О. В. Авторська аплікатура в безтактових прелюдиях Ж. Ф. Дандрійо: до проблеми вивчення аутентичного стилю клавесинного виконання / О. Шадріна-Личак // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: [зб. статей]. – К., 2007. – Вип. 61. – С. 194 - 199. - (Серія "Старовинна музика: сучасний погляд": кн. 3).

39. Шадріна-Личак О. В. Безтактова прелюдія як феномен виконавського мистецтва епохи бароко // Київське музикознавство: зб. статей. – К., 2016. № 54. - С. 236-245.

40. Шадріна-Личак О.В. Генерал-бас, або мистецтво акомпанементу: до проблеми виконання ансамблевої музики барокової доби / О. Шадріна-Личак // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: [зб. статей]. – К., 2009. – Вип. 88. – Част. I. – С. 107-116. – (Серія "Старовинна музика: сучасний погляд": кн. 3).

41. Шадріна-Личак О. В. Італійський і французький типи клавесинів у зв'язку з національними клавесинними школами / О. Шадріна-Личак // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського: [зб. статей]. – К., 2006. – Вип. 41. – С. 55-61 – (Серія "Старовинна музика: сучасний погляд": кн. 2).

42. Шадріна-Личак О. В. Клавесинна безтактова прелюдія у сучасному історично орієнтованому виконавстві / О. Шадріна-Личак // Часопис: науковий журнал Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. – К., 2010. – № 3 (8). – С. 150-159.

43. Шадріна-Личак О. В. Лютневий стильовий комплекс в клавесинній музиці XVII-XVIII ст. // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Старовинна музика – сучасний погляд: зб. статей. Вип. 109. – Кн 6. – К., 2014. – С. 135-147.

44. Шадріна-Личак О. В. Про використання прикрас в епоху бароко. // Київське музикознавство: культурологія та мистецтвознавство (До 150-річчя Київського інституту музики ім. Р.М. Глієра); зб. статей. – К., 2017. № 55. - С. 101-111.

45. Шадріна-Личак О. В. Прелюдійні форми Й.С. Баха та Г.Ф. Генделя в контексті французьких клавесинних традицій / О. Шадріна-Личак // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: Мистецтвознавчі пошуки: збірник наукових статей та есе, присвячених ювілею Н.О. Герасимової-Персидської. – К., 2008. – Вип. 78. – С. 288 – 294.

46. Bach C. Ph. E. Versuch über die wahre Art das Klavier zu spielen. Vol. 1-2 / C. Ph. E. Bach. – Faksimile-Nachdruck der I. Auflage, Berlin 1753 und 1762 . – VEB Breitkopf & Härtel Musikverlag Leipzig, 1981. – 343 p., Nachwort.

47. Baumont O. Couperin. Le musicien des rois / O. Baumont. – Paris : Gallimard, 1998. - 128 p.

48. Bukofzer M. Music in the Baroque Era, from Monteverdi to Bach. – New York : Norton and Company Inc., 1947.

49. Donington R. Baroque music: style and performance / R. Donington. – London: Faber & Faber, 1992. – 206 p.

50. Couperin F. L'Art de toucher le clavecin / F. Couperin // Méthodes et Traités: Série I: France 1600-1800: Clavecin. – En 2 volumes. – Facsimile ed. J. M. Fuzeau. – Courlay, France, 2002. – Vol. I. – P. 161–181.

51. Harpsichord // The New Grove Dictionary of Music and Musicians. London, 2001.

52. Neumann F. Ornamentation in Baroque and Post-Baroque Music. With Special Emphasis on J.S. Bach / F. Neumann. – Princeton, 1983. – 630 p.

53. Schweitzer A. J. S. Bach / Швейцер А. Иоганн Себастьян Бах (переклад англ.).

URL:<https://archive.org/details/jsbach00widogoog/page/n9/mode/1up?ref=ol&view=theater>

54. Talbot M. Vivaldi. London : J. M. Dent, 1993. 237 p.